

πεζίτης, διακόπτων αὐτὸν εὐτυχῶς πρὶν ἢ περᾶν τὴν φράσιν του. Ἄν ἀναγκασθῶ ν' ἀναχωρήσω ταχύτερον, πρέπει νὰ τακτοποιήσω μερικὰς ὑποθέσεις.

— Πολὺ σωστά. Κ' ἐγὼ δι'..δι'..δι' ἐκεῖνο ποῦ ἔξευρετε, θὰ τραβηχθῶ εἰς τὸ δω..δωματίον τῶν διασκέψεών μου, καθὼς λέγει ὁ πρόεδρος Κρυσῶ.

— Διάβολε! δὲν εἶμαι πλέον κύριος Δὲ Βομφῶν, διελογίσθη περιλύπως ὁ πρόεδρος, οὐτινος ἡ ὄψις διεμορφώθη τὴν στιγμὴν ἐκείνην ὡς τὸ πρόσωπον δικαστοῦ ἀκούοντος πληκτικὴν ἀγόρευσιν.

— Οἱ ἀρχηγοὶ τῶν δύο ἀντιπάλων οἰκογενειῶν ἀπῆλθον ὁμοῦ. Οὐδεὶς αὐτῶν ἀνελογίζετο πλέον τὴν πρωϊνὴν προδοσίαν τοῦ Γρανδέ πρὸς τοὺς ἀμπελουργοὺς τοῦ τόπου, καὶ μάτην προσεπάθησαν ἐκατέρωθεν νὰ βολιδοσκοπήσωσι τοὺς ἀμοιβαίους αὐτῶν διαλογισμοὺς περὶ τῆς προκειμένης νέας ὑποθέσεως.

— Ἐρχεσθε μαζί μας εἰς τῆς κυρίας Δορσονβάλ; εἶπεν ὁ Δὲ Γρασέν πρὸς τὸν συμβολαιογράφον.

— Θὰ ὑπάγωμεν ἀργότερα, ἀπεκρίθη ὁ πρόεδρος. Ἄν ὁ θεός μου συναϊνῆ, θὰ περάσωμεν πρῶτον ἀπὸ τῆς κυρίας Γριβωκούρ, εἰς τὴν ὁποίαν ἔδωκα ὑπόσχεσιν.

— Ἀναβλεπόμεθα λοιπὸν κύριοι, εἶπεν ἡ κυρία Δὲ Γρασέν.

— Ὅτε δὲ οἱ Δὲ Γρασέν ἐμακρύνθησαν βήματά τινα τῶν δύο Κρυσῶ, ὁ Ἀδόλφος εἶπεν εἰς τὸν πατέρα του.

— Ἦνε ἔξω φρενῶν!

— Σιωπῆ! ὑπέλαβεν ἡ μήτηρ του. Ἡμποροῦν νὰ μᾶς ἀκούσουν. Ἐπειτα καὶ ἡ φράσις σου εἶνε ἀπρεπής.

— Τὸ εἶδες λοιπὸν θεῖέ μου; ἐφώνησεν ὁ πρόεδρος, ὅτε εἶδε μακρυνθέντας τοὺς Δὲ Γρασέν εἰς τὴν ἀρχὴν ἤμουν ὁ πρόεδρος κύριος Δὲ Βομφῶν, καὶ εἰς τὸ τέλος ἔγεινα ἀπλοῦς Κρυσῶ.

— Παρητήρησα ὅτι ἐπειράχθης; ἀλλὰ τί νὰ γείνη! ἦτον ἡ βραδυὰ τῶν Κρυσῶ. Ἐπειτα, τί ἀνόητος ποῦ εἶσαι, μὲ τὸ πνεῦμά σου! .. Ἀφῆσέ τους νὰ τραβήξουν ἐμπρὸς μετ' ὃ θὰ ἰδοῦμεν τοῦ γέρο Γρανδέ, καὶ μὴ σὲ μέλει. Ὅ,τι καὶ νὰ συμβῆ, τὴν Εὐγενίαν σὺ θὰ τὴν πάρης.

— Ἐντὸς ὀλίγων στιγμῶν ἡ εἰδήσις τῆς μεγαθύμου ἀποφάσεως τοῦ Γρανδέ διεδόθη εἰς τρεῖς συγχρόνως οἴκους, καὶ περὶ οὐδενὸς πλέον ἄλλου ἐγίνετο λόγος καθ' ὅλην τὴν πόλιν ἢ περὶ ἀδελφικῆς στοργῆς. Παρεῖχον δὲ πάντες συγχώρησιν εἰς τὸν Γρανδέ διὰ τὴν πώλησιν εἰς ἣν εἶχε προβῆ, παραβαίνων τὴν ἔνορκον αὐτοῦ συμφωνίαν πρὸς τοὺς ἄλλους κτηματίας, καὶ πάντες ἐθαύμαζον τὴν τιμὴν αὐτοῦ, καὶ πάντες ἐπανηγύριζον γενναϊότητα, ἣς δὲν ἐνόμιζον αὐτὸν ἱκανόν. Οἱ Γάλλοι ἐνθουσιῶσι συνήθως καὶ ὀργίζονται καὶ παθαίνονται ἐκ τοῦ μετεώρου τῆς στιγμῆς, ἐκ παν-

τὸς ἐπιπλέοντος φρυγάνου, ὅπερ μεγαλοποιεῖ παροδικὴ ἐπιστημότης. Οἱ λαοὶ δὲν ἔχουσι, φαίνεται, μνήμην.

Ἀφοῦ ἐκλείσει τὴν θύραν τοῦ ὁ γέρον Γρανδέ, ἐκάλεσε τὴν Ἀννέταν.

— Μὴ λύσης ἀπόψε τὸν σκύλον, τῆ εἶπε, καὶ μὴ κοιμηθῆς. Ἐχομεν δουλειάν. Εἰς τὰς ἔνδεκα θὰ ἔλθῃ ὁ Κορνουαγέ μετ' ὁ μικρὸ ἀμαξάκι. Κύτταξε νὰ τὸν ἀκούσης ὅταν ἔλθῃ, καὶ νὰ τοῦ ἀνοίξης πρὶν κτυπήσῃ. Νὰ τοῦ εἰπῆς νὰ ἔμβῃ ἡσυχὰ ἡσυχὰ, χωρὶς νὰ κάμῃ κρότον, διότι ἡ ἀστυνομία δὲν χωρατεύει. Ἐπειτα δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ μάθῃ ἡ γειτονεῖα ὅτι ἔγω ἀπόψε ταξεῖδι.

Ταῦτα δὲ εἰπὼν ὁ Γρανδέ ἀνέβη εἰς τὸ ἐργαστήριόν του. ὅπου ἤκουσεν αὐτὸν ἡ Ἀννέτα κινουμένον, τυρβάζοντα, ἐρευνῶντα, περιπατοῦντα ἄνω κάτω, ἀλλὰ μετὰ πολλῆς προσοχῆς. Δὲν ἤθελε προδήλως νὰ ἐξυπνήσῃ τὴν γυναῖκα ἢ τὴν κόρην του, ἀπέφρουγε δὲ ἰδίως νὰ διεγείρῃ τὴν προσοχὴν τοῦ ἀνεψιοῦ του, ὃν καὶ κατηράσθη πως ἐν ἀρχῇ, βλέπων φῶς ἐν τῷ δωματίῳ του.

[Ἐπειτα συνέχεται]

ΠΩΣ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΔΙΑΣΚΕΔΑΖΩΣΙ

τὰ παιδιά.

Συνέχεια καὶ τέλος: ἰδί σελ. 77.

Πολλὰ εἶναι τὰ περὶ παιγιῶν τῶν παιδῶν λεκτέα, ἀλλ' ἐνταῦθα πρόκειται ἰδίως περὶ ἐπιθεωρήσεως τῶν δυναμένων ν' ἀντικαταστήσωσι σκοπίμως τὰς ἀνωτέρω ἀναφερθείσας ἀνοικεῖους καὶ ἐπιβλαβεῖς διὰ τοὺς παῖδας διασκεδάσεις. Πόσον σπουδαίαν θέσιν μεταξὺ τούτων ἠδύναντο νὰ καθέξωσιν αἱ ἀθῶαι ἐκεῖναι ἡδοναί, ἃς ὁ γονεὺς καὶ ὁ παιδαγωγὸς δύνανται ἀφθόνως νὰ παρέχωσιν εἰς τοὺς παῖδας ἐξ αὐτοῦ τοῦ πλουσίου ταμεῖου τῆς φύσεως λαμβάνοντες τὰ βοηθήματα, εἴτε διὰ τοῦ περιπάτου, ἢ τέλος δι' ἐκδρομῶν, καθ' ἃς μάλιστα συνδέεται καὶ ἡ σωματικὴ ἀσκήσις πρὸς τὴν τῆς ψυχῆς ἀνύψωσιν! Ἀλλὰ κατὰ πάντα ταῦτα δέον, ὡς ἐρρέθη ἤδη, ὁ καθοδηγῶν τὸ παιδίον νὰ αἰσθάνηται ἀνάλογον πρὸς τὰ τοιαῦτα ἐνδιαφέρον καὶ ἀγάπην, διότι ἄλλως μάτην ἠθελεν ἐπιζητήσει τὴν διέγερσιν τῶν παρομοίων αἰσθημάτων ἐν τῇ τρυφερῇ ψυχῇ ἐκείνου. Δὲν δύναμεθα νὰ δώσωμεν ὅ,τι ἡμεῖς αὐτοὶ δὲν ἔχομεν! Καὶ ἡ ἐπίσκεψις τῶν μουσείων ἔπρεπε νὰ καταλογίζηται εἰς τὰς τέρφεις τῶν παιδῶν, ἀλλὰ πρὸς τοῦτο καὶ ταῦτα ὄφειλον νὰ καθίστανται βαθμηδὸν πλουσιώτερα καὶ τελειότερα, νὰ γίνηται δὲ συχνότερα αὐτῶν χρῆσις.

Οἱ μᾶλλον πεπολιτισμένοι λαοὶ τῆς Δύσεως ἐπενόησαν τέρφεις ὑπὲρ τῶν τέκνων αὐτῶν, αἰ-

τινες τὸ μὲν δι' ἰδιωτικῆς ἐνεργείας καταρτίζονται καὶ διατηροῦνται, τὸ δὲ ὑπ' αὐτῶν τῶν δῆμων ἢ καὶ τῆς κυβερνήσεως αὐτῆς εἰς τὰ παιδία καὶ τὴν νεολαίαν ἐν γένει παρέχονται. Καὶ ἀπανταχοῦ μὲν αὐτόθι, ἐν ἀπάσαις ταῖς πρωτευούσαις καὶ μεγαλοπόλεσι, ὑπάρχουσι ποικιλώταται τοιαῦται διὰ τοὺς παῖδας διασκεδάσεις, χαρὶν παραδείγματος ὅμως ἀναφέρονται ἐνταυθα τινες μόνον τῶν ἀξιολογωτέρων τούτων. Τίς ἐκ τῶν ἐπισκεφθέντων τὸ Λονδίνον, λ.χ., δὲν διήνυσεν εὐχαρίστως ὁλόκληρον σχεδὸν ἡμέραν ἐν τῷ αὐτόθι Πολυτεχνικῷ καλουμένῳ σχολεῖῳ; Δὲν γίνονται ἐν αὐτῷ παραδόσεις τακτικαί, ἀλλ' εἶναι εἶδος τι μουσείου, ἐκθέσεως, ἀδιάκοπος σειρὰ διδασκασμάτων καὶ θεαμάτων, ἐν τῷ μέσῳ μουσικῆς ἀλληλοδιδάχως παιανίζουσης. Ἐκεῖ βλέπει τις ἅπαντα τὰ πειράματα τῆς φυσικῆς καὶ τὴν ἐφαρμογὴν τούτων εἰς τὰς βιοτεχνίας καὶ τὴν βιομηχανίαν ἐν γένει. Καὶ ἐνῶ ἐν τῷ μέσῳ τῆς μεγίστης καὶ ἀρίστης διακεκομμένης αἰθούσης τέρπεται τις βλέπων καταδύτην κατερχόμενον μὲ πλήρη τὴν καταδυτικὴν ἐνδυμασίαν καὶ συσκευὴν ἐντὸς δεξαμενῆς, παρ' αὐτὸν βλέπει χαρῆστῆτα μινραν ἤρεμον φώκην, καταδυομένην καὶ αὐτὴν καὶ ἐξερχομένην μετὰ τοῦτο ἐπὶ τῶν πλευρῶν τῆς δεξαμενῆς, ὅπως δέχεται τὰς θώπείας τῶν παιδίων καὶ τὰ προσφερόμενα αὐτῇ τεμάχια ἄρτου καὶ διπυρίτου. Περὶ τὴν αἴθουσαν κάτω, καὶ ἐπὶ τοῦ περὶ αὐτὴν ἐξώστου ἄνω, θαυμάζει τις λειτουργούσας τὰς παντοειδεῖς μηχανάς, δι' ὧν ἡ μεγαλοφυΐα τοῦ ἀνθρώπου ἐξηνάγκασε τοὺς νόμους τῆς φύσεως νὰ ἐξυπηρετῶσι τὰς βιωτικὰς αὐτοῦ ἀνάγκας. Τὰ παντοειδῆ υδραυλικά, ἀκουστικά, μηχανητικά, ἠλεκτρικά καὶ ἰδίως ὀπτικά παίγνια, ποικίλλουσι αὐτόθι τὰ σοβαρώτερα ἐπιστημονικὰ ἀντικείμενα, καὶ ἀμιλλῶνται ἐλκύοντα τοὺς πολυπληθεῖς θεατὰς καὶ ἀκροατὰς. Ἐν δὲ παρακειμέναις μικροτέραις αἰθούσαις συρρέει τὸ πλῆθος περὶ διδασκάλους ἐπιδεικνύοντας αὐτῷ καὶ ἐξηγῶντας τὰ θαυμάσια τῶν διὰ τοῦ μικροσκοπίου θεωμένων, ὡς καὶ τὰ διάφορα εἶδη τῶν πανοραμάτων, σκιοσκοπιῶν, σκοτεινῶν θαλάμων, φασμαγοριῶν παντὸς εἶδους, συνοδευομένων ὑπὸ πραγματικῶν παραστάσεων. Εἶναι περιττὸν ν' ἀναφέρω πόσον ὠφελῶνται καὶ θέλγονται συνάμα οἱ αὐτόθι καθ' ἐκάστην κατὰ πληθῆος προσερχόμενοι παῖδες, τὸ μὲν, διότι ὅτι ψηλαφητῶς βλέπουσιν ἀνεξέλιπτον ἀφίνει ἐν τῇ διανοίᾳ αὐτῶν ἐντύπωσιν, τὸ δὲ, διότι πληροῦται διὰ τούτων καὶ ὁ ἀσβεστος ἐν τῷ ὁμαλῶς ἀναπτυσσομένῳ παιδίῳ ὑπάρχων πόθος τοῦ εἰδέναι.—Τὴν αὐτὴν πληθὺν τῶν φιλοθεαμόνων ἐλκύει καθ' ἐκάστην ἐν τοῖς περιεργότατα διεσκευασμένοις χώροις καὶ ὑπογείοις θόλοις αὐτοῦ καὶ τὸ ἐν Βερολίῳ Aquarium, ἔνθα παρὰ τοὺς παντοειδεῖς καὶ παντὸς μεγέθους ζῶντας ὄφεις, δύναται τις ἐπὶ ὥρας νὰ παρα-

κολουθῆ τὸν βίον τῶν πολυειδῶν ἰχθύων, μαλακίων, ναυτίλων καὶ ἄλλων θαλασσίων ζῶων, θαυμασίως τοποθετημένων ἐντὸς μικρῶν δεξαμενῶν, ὧν ἡ πρὸς τοὺς θεατὰς πλευρὰ περικλείεται διὰ παχυτάτης ὑέλου, ἐν ᾧ αἱ λοιπαὶ καλύπτονται ὑπὸ κατόπτρων, ὥστε νὰ κατασταθῆ πληρესτέρα ἢ ὀπτικὴ ἀπάτη, βυθιζομένου τοῦ βλέμματος, ὡς εἰ τὰ ὕδωρ ἐκεῖνο πράγματι ἐξετείνετο εἰς τὰς ἀχανεῖς ἐκτάσεις τοῦ βάθους τῶν θαλασσῶν. Ποικίλλει δὲ καὶ καλλύνει τὸ θέαμα ἡ κατάλληλος καὶ φυσικωτάτη διευθέτησις κοραλίων καὶ θαλασσίων φυτῶν, λίθων καὶ βράχων, οἵτινες εἶναι ποικιλώτατα καὶ διαφόρως ἐκάστοτε τοποθετημένοι ἐν ἐκάστη δεξαμενῇ, ἀναλόγως τῶν περιεχομένων ἰχθύων καὶ ὑδροβίων, ἀναλόγως τῶν ὁποίων ρυθμίζεται καὶ αὐτὴ ἡ θερμότης τοῦ ὕδατος, ἡ πυκνότης τοῦ ἁλατος καὶ αὐτῇ ἀκόμη ἡ ἔντασις τοῦ φωτός, ὅπως οὕτω πληρესτέρα γίνηται ἡ ἀπομίμησις τοῦ τόπου, ἀφ' οὗ, ἀπὸ τῶν διαφόρων βυθῶν τῆς θαλάσσης, εἶχον ληφθῆ οἱ ποικίλοι οὔτοι κάτοικοι αὐτῆς. Καὶ αὐτόθι αἱ φῶκαι διὰ τῶν εὐκινήτων ἐλιγμῶν τῶν καὶ τῶν νοημόνων αὐτῶν ὀφθαλμῶν ἐπὶ πολλὴν ὄραν κρατοῦσι περὶ τὴν δεξαμενὴν τῶν τοὺς θεατὰς καὶ ἰδίως τοὺς παῖδας. Ἐν Παρισίοις δὲ, πλὴν πολλῶν ἄλλων θεαμάτων, ἐν οἷς καὶ τὸ μέγα Πανόραμα κατέχει ἀρκετὰ σπουδαίαν θέσιν, τὸ μέγα βιομηχανικὸν μέγαρον (palais de l'industrie) ἀμιλλᾶται πρὸς τὸ ἐν Λονδίῳ κρυστάλλινον μέγαρον καὶ ἐν μέρει πρὸς τὸ ἄνω περιγραφέν αὐτόθι Πολυτεχνικὸν σχολεῖον· διότι δὲν γίνεται μὲν ἐν αὐτῷ ἐπίδειξις τῶν φυσικῶν καὶ τεχνικῶν πειραμάτων μετὰ περιλήψεως διδασκαλίας, εἶναι ὅμως τοῦτο ἄπειρος σειρὰ μικρῶν βιομηχανικῶν καταστημάτων, ἐν οἷς, παιανίζουσης κατὰ τακτικὰς ὥρας ἐν τῷ μέσῳ τοῦ λαμπρῶς καὶ πολυτελῶς ἐστολισμένου καταστήματος ἀρίστης ὀρχήστρας, οἱ καταστηματαρχαὶ ἐκθέτουσι πρὸς πώλησιν τὰ διάφορα αὐτῶν εἶδη, προϊόντα τῆς τέχνης καὶ τῆς ἐπιστήμης, ἐπιδεικνύοντες συνάμα καὶ τὸν τρόπον τῆς κατασκευῆς τούτων, ἢ τὴν φύσιν τῶν ἐξ ὧν κατασκευάσθησαν ὑλῶν κτλ.

Εἶναι ἀνάγκη νὰ περιγραφῆ ὁ ἐνθουσιασμός, ὃν διαγείρει εἰς τοὺς ἐν τῇ Δύσει παῖδας ἡ ἐπίσκεψις τῶν ἀπανταχοῦ αὐτόθι ἀρίστα κἀτηρησμένων ἵπποδρουῶν, ἐν οἷς οὐ μόνον μικρῶν καὶ μεγάλων ἀθλητῶν, σχοινοβατῶν, ἵππευτῶν κτλ. ἡ δεξιότης, ἀλλὰ καὶ αὐτῇ ἐτι τῶν ζῶων ἡ εὐμάθεια καὶ νοημοσύνη ἐπιδεικνύονται; Τίς δὲν ἐθαύμασεν αὐτόθι τοὺς ὥρατοις χορεύοντας ἵππους, τοὺς πολλὰ τεχνάσματα ἐπιδεικνύοντας κύνας καὶ αὐτοὺς ἀκόμη τοὺς ἐλέφαντας, καθημένους, τρώγοντας μετὰ περόνης καὶ ῥίπτοντας ὄπλα διὰ τῆς προβοσκίδος αὐτῶν; Ἐπίσης καταφανῆς καὶ σπουδαία εἶναι ἡ ὠφέλεια καὶ ἡ τέρψις, αἵτινες προσγίγονται εἰς τὴν νεολαίαν διὰ

τῶν ἀπανταχοῦ βοτανικῶν καὶ ζωολογικῶν κήπων, ἐν οἷς λίαν φιλοκάλως τοποθετημένα καὶ κατατεταγμένα ἐκτίθενται ὄλων τῶν τόπων καὶ τῶν κλιμάτων τῆς γῆς τὰ φυτὰ καὶ τὰ ζῶα, πολλαχοῦ δὲ καὶ διαφόρων φυλῶν ἄνθρωποι: Ἑσκιμῶσι, Λάπωνες, Νούβιοι, περιοδεύοντες μεθ' ὀδηγῶν κατὰ διαφόρους ἐποχὰς τοὺς ζωολογικούς κήπους τῆς Δύσεως καὶ ἐπιδεικνύοντες αὐτόθι ἐπὶ τινα χρόνον τὰ περιεργότατα ἦθη καὶ ἔθιμα τῆς φυλῆς καὶ τῆς πατρίδος αὐτῶν, Ἐκ τῶν ζῶων δὲ οἱ λέοντες μὲ τὴν ἀγέρωχον καλλονὴν των, οἱ νοήμονες ἐλέφαντες, αἱ βαρεταὶ μὲν, ἀλλ' ἐπιδεξιότατα εἰς ὑψηλοτάτους ἰστούς ἀναρριχώμενοι ἄρκτοι, οἱ ποικιλόχροιοι καὶ λάλοι ψιττακοὶ, πρὸ πάντων ὅμως οἱ ἀστεϊότατοι πίθηκοι παντὸς εἴδους καὶ μεγέθους, τέρπουσι τοὺς ἐπὶ πολλὰς ὥρας περικυκλοῦντας τοὺς οἰκίσκους αὐτῶν θεατὰς πάσης ἡλικίας, παντὸς γένους καὶ πάσης φυλῆς. Ὅθεν διὰ τὸν σπουδάζοντα παρατηρητὴν πολλάκις οἱ περὶ τοὺς οἰκίσκους τούτους θεατὰ καθίστανται περιεργότερον θέαμα αὐτῶν τῶν ἐντὸς ἐκείνων ζῶων!—Ἄλλὰ καὶ θέατρα διὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν ὑπάρχουσιν ἐκεῖ κατηρητισμένα, οἷα εἶναι τὰ θέατρα τῶν νευροσπάστων (Marionettes), τὰ διάφορα εἶδη τῶν μιμικῶν παραστάσεων (Pantomimes), καὶ πραγματικὰ ἡμερήσια παραστάσεις, ἐν αἷς παρίστανται τὰ διάφορα παραμύθια, ἀλλὰ καὶ μικρὰ ἠθικὰ δράματα διὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν διεσκευασμένα. Εἰς ταῦτα βεβαίως πρέπει νὰ καταλογισθῇ καὶ ὁ περιβόητος Guignol (δηλ. ὁ Τουρκιστὶ λεγόμενος караγκιόζης), ὅστις ἐν ταῖς μεγαλοπόλεσι τῆς Γαλλίας καὶ Αὐστρίας ἰδίως ἀπαύστως ἐλκύει ἄπειρον περὶ ἑαυτὸν πλῆθος θεατῶν, καὶ τοῦ ὁποῖου ἐλεεινὴν παρωδίαν ἤρχισαν ἀπὸ τινῶν ἐτῶν νὰ περιφέρωσιν ἀνά τὰς ὁδοὺς ἡμῶν κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν ἀπόκρεων. Ἄλλ' οὗτος ὡς ἔχει δύναται μᾶλλον νὰ λογισθῇ τέρψις τοῦ ὄχλου ἢ τῶν παιδῶν, διότι ἡ χυδαία αὐτοῦ γλῶσσα, αἱ ἐπικρατήσασαι ἐν αὐτῷ ὕβρεις καὶ οἱ διαπληκτισμοὶ, ἰδίως δὲ τὰ πολλὰ ζυλοκοπήματα, ἅτινα πάντοτε ἀπονέμονται ὑπὸ τῶν πονηρῶν καὶ ἀνοσιουργούντων εἰς αὐτὰ τὰ ὄργανα τῆς ἀρχῆς κλητῆρας κτλ. πρὸς μεγίστην τέρψιν τοῦ ὄχλου, ταῦτα πάντα τὸ μὲν εἶναι, καὶ πρέπει νὰ ἦναι, ἀκατάληπτα εἰς τὰ παιδιά, τὸ δὲ αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ εἶναι ἀνοικεῖα καὶ ἐπιβλαβῆ αὐτοῖς. Κάλλιςτος ὅμως θὰ ἦτο ὁ Guignol, ἐάν διὰ τῶν πλαγγόνων ἐκείνων παρίσταντο ὑποθέσεις ἀρμόζουσαι διὰ τοὺς παῖδας καὶ διὰ τῶν ἀγαθοποιῶν αὐτοῖς. Ἄλλὰ καὶ ὁ χορὸς εἶναι ἀρίστη διὰ τὰ παιδιά τέρψις, ὅταν ἀπαλλαγῇ ὄλων τῶν ἐπιβλαβῶν στοιχείων, μεθ' ὧν ὁ νεώτερος συρμὸς περιέβαλεν αὐτὸν, καὶ ἐπανακτίσῃ τὸν ἐν τῇ σειρᾷ τῶν τεχνῶν ὑψηλότερον αὐτοῦ ὅρισμόν. Διότι ἡ ὄρχησις, παρακολουθοῦσα μάλιστα τὴν γυμναστικὴν καὶ ἰδίως τὴν ῥυθμι-

κὴν γυμναστικὴν, συμπληροῖ ταύτην ὡς πρὸς τὴν ἀσκήσιν τοῦ σώματος, οὗ πρὸ πάντων ἀναπτύσσει τὴν εὐκίνησιαν καὶ τὴν χάριν.

Μεγίστη φροντίς λαμβάνεται ἐκεῖ καὶ περὶ δημοσίων περιπάτων, κήπων καὶ τόπων ἐν γένει, ἐν οἷς ἡ νεολαία ἰδίως καὶ οἱ παῖδες ἀφόβως δύνανται νὰ συρρέωσι, παίζοντες παντοῖα κοινὰ παίγνια. Ἐνιαχοῦ ὑπάρχουσι καὶ διάφορα παίγνια πρὸς τὸν σκοπὸν τούτου, ἐῶραι, ἀστροφίγγες κτλ. Ἐν Δρέσδῃ, ἐν τῷ μεγάλῳ κήπῳ, ὑπάρχει ἰδίως τόπος συναθροίσεως τῶν βρεφῶν καὶ τῶν νηπιῶν ὅπου ὑπάρχουσι θρανία χαμηλὰ καὶ πέριξ χαμηλαὶ κιγκλίδες, ὅπως περὶ αὐτὰς βαδίσωσι κρατούμενα τὰ τὸ πρῶτον περιπατοῦντα παιδιά. Ἀτελεύτητος δὲ πηγὴ χαρᾶς καθίσταται ἡ ἐν τοῖς πλείστοις τῶν κήπων τούτων εἰσαγωγή μικρῶν ἄμαξῶν συρομένων ὑπὸ αἰγῶν, δι' ὧν τὰ παιδιά περιφέρονται, πληρόντα ἐλάχιστον ποσόν. Πλὴν τῶν ἄμαξῶν τούτων ὑπάρχουσι πολλαχοῦ καὶ ζῶα διάφορα, ὄνοι ὄνοι, κάμπλοι, ἐλέφαντες καὶ στοουθοκάμηλοι (ἰδίως ἐν τῷ Jardin d'acclimatation τῶν Παρισίων), φέροντα κομψὰ σάγματα καὶ καθίσματα, ἐφ' ὧν τὰ παιδιά κάθηνται καὶ περιέρχονται αὐτῶ τὸν κήπον, ὀδηγούμενα ὑπὸ τοῦ ὀδηγοῦ τοῦ ζώου, ὅστις συνήθως εἶναι κομψοτάτην στολὴν φέρων Αἰθίοψ.

Πολὺ εὐκολωτέρα βεβαίως καὶ εὐθηνότερα θὰ ἦτο παρ' ἡμῖν ἡ διατήρησις ταιούτων ζῶων, διότι πλησιέστεραι ἡμῖν εἶναι αἱ πατρίδες αὐτῶν (ἡ Αἴγυπτος κτλ.) καὶ τὸ κλίμα ἡμῶν προσφορώτερον εἰς αὐτὰ ἢ τὸ τῶν Παρισίων καὶ ἄλλα. Τὸ Φάληρον, τὸ τε παλαιὸν καὶ τὸ νέον, ἕνεκα τῆς θαλασσίας αὔρας, εἶναι ἀριστος τόπος διὰ τὰς συναθροίσεις καὶ τὰ παίγνια τῶν παιδῶν, ὧν καὶ ἤδη ἤρχισαν νὰ εἰσάγωνται τινα αὐτόθι. Ἐκεῖ λοιπὸν ἠδύνατο νὰ ὑπάρχωσι καὶ τοιαῦτα ζῶα καὶ ἄμαξαι μικραὶ πρὸς τέρψιν τῶν παιδῶν. Ἐκεῖ δὲ τότε ἠδύνατο νὰ συνέρχωνται τὰ παῖδια μετὰ χαρᾶς, οὐχί, ὡς κοῦκλαι, ἀλλ' ἀφελῶς ἐνδεδυμένα καὶ ἀφελῶς προσερχόμενα δι' αὐτὴν μόνην τὴν τέρψιν, οὐδὲν μέρος λαμβάνοντα εἰς τὰς συγκεντρώσεις τῶν ἐνηλίκων καὶ ἀποχωροῦντα μάλιστα πρὸ τῆς 9 μ. μ. ὥρας κατὰ τὸ θέρος, διότι πλὴν τῆς νυκτερινῆς δρόσου, εἶναι ἐπιβλαβὴς δι' αὐτὰ καὶ ἡ βραδεῖα κατάκλισις. Τὸ παιδίον ἔχει ἀνάγκην ὕπνου, καὶ ὕπνου πρὸ τοῦ μεσονυκτίου· δικαίως δὲ δύναται τις ν' ἀποδώσῃ τὴν ὑγιᾶ κράσιν τῶν Ἀγγλων καὶ εἰς τὸ ὅτι εἶναι αὐστηρότατοι περὶ τὴν ταχεῖαν κατάκλισιν (πολλάκις ἀπὸ τῆς 7 μ. μ.) καὶ τὴν ἐπίσης ταχεῖαν ἔγερσιν τῶν παιδῶν. Παῖς συνήθως κατακλιόμενος περὶ τὸ μεσονύκτιον καὶ κοιμώμενος ὀλιγώτερον τῶν 9 ἢ 10 ὥρων δὲν δύναται νὰ ἦναι ὑγιὴς καὶ ἰσχυρὸς· ἐπειδὴ δὲ ψυχὴ ὑγιαίνουσα ὑπάρχει μόνον ἐν σώματι ὑγιαίνοντι, ὁ τοιοῦτος παῖς κατὰ συνέπειαν δὲν δύναται νὰ

ἔχη οὐτε τὰς ψυχικὰς αὐτοῦ δυνάμεις ὑγιεῖς καὶ ἰσχυράς.

Πάντα τὰ ἀνωτέρω θεάματα καὶ αἱ διασκευαίσεις ἐν τῇ Δύσει χρησιμεύουσι καὶ δι' αὐτὸν τὸν λαόν, συντελοῦντα οὕτω εἰς φωτισμὸν καὶ εὐχάριστον διδασκαλίαν αὐτοῦ καὶ εἰς βαθμιαίαν ἐξημέρωσιν τῶν ἡθῶν αὐτοῦ· διότι ὅσον ἀτελέστερος καὶ βραβυρότερος ὁ ἄνθρωπος, τοσοῦτον θορυβωδέστεραι καὶ ὑλικώτεραι αἱ τέψεις αὐτοῦ. Ὁθεν καὶ μεθ' ἱκανῆς ἀκριβείας δύναται τις νὰ κρίνῃ περὶ τῆς ἀναπτύξεως λαοῦ τινος ἐξ αὐτῶν τῶν διασκευάσεων αὐτοῦ καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς μερίμνης τῶν ἐνδιαφερομένων εἰς τὸ νὰ καθιστῶσι ταύτας ὠφελίμους καὶ διδασκτικὰς καὶ ἐν γένει ἐπὶ μᾶλλον πνευματικὰς.

Εἶναι ἀληθές ὅτι τ' ἀνωτέρω ἰδρύματα καὶ ψυχαγωγικὰ μέσα εἶναι δαπανηρὰ καὶ ὅτι ἀφ' ἑτέρου οἱ περιωρισμένοι ἡμῶν πόροι μολίς ἐπιτρέπουσιν ἡμῖν νὰ δαπανώμεν ἐπαρκῶς διὰ τὰ πρὸς ἐκπαιδεύσιν τῶν παιδῶν καὶ τοῦ λαοῦ ἀπαιτούμενα. Πόθεν λοιπὸν νὰ δαπανήσῃμεν καὶ διὰ τὰς τοιαύτας αὐτῶν διασκευάσεις; Ἄλλ' ἐάν οἱ κατ' ἔτος διὰ τοὺς χοροὺς τῶν παιδῶν δαπανῶντες κατέθετον τὸ ποσὸν τοῦτο, προσέθετον δὲ καὶ οἱ γονεῖς ὅσα δαπανῶσι συνήθως διὰ τὰς πολυτελεῖς τῶν μικρῶν ἐνδυμασίας, βεβαίως ἐντὸς ὀλιγίστου χρόνου ἤθελε συναχθῆ ποσὸν σπουδαῖον, διευκολύνον τὸν ἐν τῷ χρόνῳ καταρτισμὸν πολλῶν ἐκ τῶν ἀνωρῆθέντων ἀγαθῶν.¹ Διὰ τούτων δὲ θὰ διευκολύνετο καὶ ἐτελειοποιεῖτο σπουδαίως καὶ αὐτὸ ἀκόμη ὀλόκληρον τὸ παρ' ἡμῖν σύστημα τῆς τῶν παιδῶν ἀγωγῆς, καθ' ὅσον δι' αὐτῶν θὰ ἐπολλαπλασιάζοντο τὰ μέσα τῆς ἐποπτικῆς καὶ πρακτικῆς διδασκαλίας. Ὁ ἀεὶ δίδετο πρὸς τούτοις εἰς τοὺς γονεῖς καὶ παιδαγωγοὺς καὶ σπουδαῖον μέσον ἀμοιβῆς· καθ' ὅσον ὁ φιλομαθὴς ἄμα καὶ φιλοθεάμων παῖς ἤθελεν ἐργάζεσθαι μετὰ πλειοτέρου ζήλου, ἐάν ὡς ἀμοιβὴ τῶν κόπων του ἐτίθετο ἢ ἐπίσκεψίς τινος τῶν ἀνω ἰδρυμάτων· καὶ αὐτοῦ δὲ πάλιν τοῦ ὀκνηροῦ καὶ ἀφιλοτίμου παιδὸς ἤθελε κινήθῃ τὸ ἐνδιαφέρον διὰ τῆς στερήσεως μιᾶς τῶν ἀνωτέρω τέψεων.

Ἄς ἐλπίσωμεν λοιπὸν, ὅτι ἐν τῷ μέλλοντι καὶ παρ' ἡμῖν θέλει ληφθῆ πλειοτέρα πρόνοια περὶ τῆς καθόλου τῶν παιδῶν ἀγωγῆς, δι' ἧς καὶ μόνης θέλουσιν ἀπαλλαγθῆ ταῦτα καὶ οἱ γονεῖς αὐτῶν τῶν θλιβερῶν συνεπειῶν τῆς μέχρι

1. Ὁ σύλλογος «Παρνασσός» ἐνταῦθα ἐν πολλοῖς πρωταγωνιστεῖ εἰς τὴν εἰσαγωγὴν ἀρίστων παρ' ἡμῖν ἔξωθεν καὶ ἐθίμων διὰ τὴν ποικιλωτάτων ἀναγωγισμάτων καὶ παντοίων διδαγμάτων, πειραμάτων κτλ. Κατ' αὐτὰς ἰδίως ὁ πρόεδρος αὐτοῦ κ. Τιμ. Ἀργυρόπουλος ἐπέδειξε θερποντάτην σεῖρὰν πειραμάτων καὶ εἰκόνων διὰ προβολῆς, ἐπιβεβαιώσας οὕτω ζωηρῶς τὴν ἀλήθειαν τοῦ ὅτι διὰ τοῦ ἐπαγωγῶν μέσου τῆς παραματικῆς διδασκαλίας, εὐληπτότεροι καθίστανται αἱ μαθήσεις καὶ ἀνεξάλειπτοι μένουσιν αἱ ἐντυπώσεις τούτων.

τοῦδε περὶ τὰ τοιαῦτα ἀδιαφορίας καὶ ἀπρονοησίας. Μὴ πλανώμεθα ὅμως ζητοῦντες ἀλλαγὴν τὴν θεραπεῖαν τούτων! Αὕτη ἐν μόνῃ τῇ ἀγωγῇ καὶ σκοπίμῃ παρασκευῇ τῶν μητέρων ἔγκειται. Ἡ μήτηρ, καὶ μόνον ἡ μήτηρ, τρέφει καὶ ἀνατρέφει τὸν παῖδα καὶ δίδει αὐτῷ τὴν πρώτην ὠθησιν πάσης ἐν τῷ μέλλοντι πορείας αὐτοῦ. Εὐτυχῆς ὁ ἄνθρωπος ὅστις παρὰ τῆς μητρὸς αὐτοῦ ἔλαβε τὰς πρώτας ἀρχὰς πάσης ἡθικῆς ἐξεγέρσεως καὶ παρεσκευάσθη οὕτω διὰ τὴν εὐχερδέστεραν ἐκπλήρωσιν τοῦ ὑψηλοῦ αὐτοῦ προορισμοῦ! Δυστυχῆς δὲ ἐκεῖνος, ὅστις ἐν ἔλλειψει μητρὸς, οὐδὲ πνευματικὴν μητέρα εὔρε, δυνηθεῖσαν ν' ἀναπληρώσῃ τὴν ἔλλειψιν ἐκείνης!

Ἡ ἀνύψωσις λοιπὸν τῆς γυναικὸς καὶ ἡ διὰ ταύτης ἀληθῆς μόρφωσις μητέρων καὶ σπουδαίων παιδαγωγῶν ὀφείλει νὰ ᾖ τὸ ἱερώτατον μέλημα παντὸς ἐνδιαφερομένου εἰς τὰ τῆς τῶν παιδῶν ἀγωγῆς καὶ παντὸς δυναμένου νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν τελειοποίησιν ταύτης. Διότι μόνον ὅταν ἡ γυνή, ὅταν ἡ μήτηρ κατέχῃ πρεπόντως τὴν θέσιν τῆς καὶ ἡ οἰκογένεια δύναται νὰ ἐκπληροῖ τὴν ἐντολὴν αὐτῆς· τότε δὲ μόνον καὶ ἡ κοινωνία καὶ τὸ ἔθνος ὀλόκληρον δύναται νὰ προάγῃται καὶ ἀληθῶς νὰ εὐδαιμονῇ!

Δ. Κ. Α. ΛΑΣΚΑΡΙΔΟΥ.

ΤΟ ΒΕΡΟΛΙΝΟΝ ΠΑΓΟΔΡΟΜΟΝ

Δι' Ἀθηναίων ἡ τέψις τῆς παγοδρομίας εἶναι ἀνεξήγητος. Διότι ὁ κάτοικος τῆς παρὰ τὸν ξηρὸν Ἰλισσὸν εὐλογημένης ἢ εὐλογίως ἡώας, ὁ ὁποῖος δὲν ἐνθυμεῖται ἐβδομάδα τοῦ βαρυτέρου τῆς πατρίδος του χειμῶνος, καθ' ἣν δὲν ἀπῆλαυσεν ἐν μακαριότητι τὰς χρυσιζούσας ἀκτῖνας ἡλίου, ὡσεὶ ἔαρινου, ἀπὸ τῶν ἰσοβαρῶν τοῦ Ἰμηττοῦ κορυφῶν προβαλούσας καὶ τὰς μαγευτικὰς κροκοθαφεῖς ἀντανεκλάσεις τούτου δύοντος, γνωρίζει τὸν πάγον μόνον ἐκ τοῦ ἀτμοκινήτου παγοποιείου καὶ τῶν ἐν τοῖς καφενεῖοις ἐπιγραφῶν· *Λεμονάδα μετὰ πάγον*.

Ἄλλὰ τὸν σαπφειρόχρον ἐκεῖνον μανθῶν, ὅστις ἐν μιᾷ νυκτὶ ἀπλοῦται ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῶν ὑδάτων, τὸ θαυβοῦν ἐκεῖνο κρυσταλλίζον ἐπίστρωμα, τὸ μεταβάλλον μίαν λίμνην εἰς μαγευτικὴν αἴθουσαν χοροῦ, τὸ ἀγνωστὸ ἐντελῶς, τὴν δὲ ἀπόλαυσιν τοῦ παγοδρομεῖν θεωρεῖ αἰνίγμα, εἰς ὃ δίδει ἴσως τὴν προχειροτέραν λύσιν· *ἀνορησία!*

*
* *

Δὲν θὰ ἦμην λοιπὸν ἐγὼ ἐξαιρέσις μεταξὺ τῶν Ἀθηναίων. Οὐδὲ εὐρεθεῖς ἐν χώρᾳ, ἐν ᾗ ἡ συνήθης θερμοκρασία κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην τοῦ ἔτους εἶνε κατ' ἐλάχιστον ὅρον πέντε βαθμῶν